

GEFAD / GUJGEF 38(2): 431-447 (2018)

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programında Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitim*

Sexual Development and Sexual Education in the Preschool Education Program of the Ministry Of Education

Ümit DENİZ¹, Rukiye YILDIZ²

¹Gazi Üniversitesi/ Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi
A.B.D. sea_edu2003@yahoo.com

²Gazi Üniversitesi/ Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi
A.B.D. yildizrukiye@gmail.com

Makalenin Geliş Tarihi: 01.02.2018

Yayına Kabul Tarihi: 21.05.2018

ÖZET

Cinsellik, doğumdan ölüme kadar devam etmekte ve kişiliğin önemli parçasını oluşturmaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocuklar, kendilerinin ve başkalarının bedenleriyle ilgili her konuda meraklıdır. Çocukların bilişsel olarak gelişmeleri, kendisini tanımaya yönelik soru sormalarını sağlamaktadır. Bu nedenle bu dönemin iyi değerlendirilmesi ve cinsel eğitimin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu görüşten hareketle MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan açıklama, gelişim özellikleri ve kazandırılması hedeflenen kazanım ve göstergeler içerisinde cinsel gelişimin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışma betimsel türdedir. Çalışmada veri toplamak amacıyla doküman analizi yapılmıştır. Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında, okul öncesi eğitiminin temel ilkeleri, gelişim özellikleri, kazanım ve göstergeler, okul öncesi eğitiminin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi bölümleri incelenmiştir. Okul Öncesi Eğitim Programının, öğretmenin eğitim ortamında çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak eğitim içeriği ve ortamlarında düzenlemeler yapabileceğine ve uygun koşullarda fırsat eğitimine yer verebileceğine, ayrıca cinsel gelişim eksiklerinin tespit edilip eklenebilecek gösterge ve uygun etkinliklerin programa dâhil edilmesine fırsat tanıdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durumda, öğretmenin eğitiminin çocukların potansiyellerine uygun geliştirilmesinde önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Cinsel gelişim ve eğitim, Okul öncesi eğitim programı, Okul öncesi dönem.

*Bu çalışma 5. Uluslar Arası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi'nde (2017) sözlü bildiri olarak sunulmuş ve bildiri özet kitabına basılmıştır.

ABSTRACT

Sexuality continues from birth to death and is an important part of the personality. Preschool children are curious about their and others' bodies. Cognitive development of children generates asking questions to recognize themselves. Therefore, this period should be appreciated well and sexual education should be conducted in a healthy way. Thus, this study is the descriptive kind which is done in order to examine sexual development in terms of the statement, development properties and targeted acquisitions and indicators in the Preschool Education Program of Ministry of Education (2013). A document analysis was conducted to collect data in this study. In Preschool Education Program, basic principles, the development characteristics, acquisitions and indicators sections of preschool education were examined. It has been found that, Preschool Education Program enables teacher to make arrangements in the educational content and environment in accordance with children's development in their training environment and to give place to the opportunity training in appropriate circumstances, and also to include addible indicators and appropriate activities in the program after tracking sexual development deficiencies. In that case, it has been reached to the result of, teacher training is important in the development of children according to their potential.

Keywords: *Sexual development and education, Preschool education program, Preschool period*

GİRİŞ

Cinsel gelişim, genel olarak fizyolojik ve biyolojik bir kavram olarak görülmektedir. Ancak son zamanlarda bu algı değişmeye başlamıştır ve cinsel gelişim biyolojik bir kavram olmaktan çıkmış ve daha geniş bir bakış açısı kazanılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla çocuğun cinsel gelişiminde fizyolojik olarak gelişmesinin yanında çocuğun karar verme becerisi, kendini tanıması, kendini ifade edebilmesi, kendi bedeninden söz edebilmesi gibi becerilerden de bahsedilmektedir. Çocuğun gelişiminde bilişsel, motor, dil, sosyal ve duygusal gelişim alanlarının önemli olduğu kadar cinsel gelişimin de önemli bir yeri vardır.

Cinsellik, doğumdan ölüme kadar devam etmekte ve kişiliğin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bebeklikten itibaren her açıdan gelişen çocuk cinsel olarak da gelişmektedir (Güngör Aytar, Artan ve Boztepe, 2014). Cinsel gelişim sadece biyolojik bir kavram olarak açıklanmaktan ziyade, bireyin karar verebilmesi, sorumluluk alabilmesi gibi kişisel becerileri, iletişim becerilerini, cinsel sağlık ve cinsellik ile ilgili bilgilendirme konularını içermektedir (Çalışandemir, 2010). Cinsel eğitim ise, “Bireyin,

Programında da çocukların öğrenmeye ve keşfetmeye yönelik olumlu tutumlar edinebilmesi, olumlu benlik algısı kazanabilmesi (Milli Eğitim Bakanlığı, s.14) için öğretmenleri tarafından desteklenmeleri gerekmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programı çocuk merkezli bir eğitim anlayışına uygun olarak hazırlanmıştır ve eğitim ortamı çocuğun ilgi ve merakına göre düzenlenebilmektedir.

Çocuk, birbiriyle paralel ilerleyen gelişim alanları içinde bir bütün olarak gelişebilmektedir. MEB, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı içeriğinde yer alan bu gelişim alanları, duygusal ve sosyal gelişim, bilişsel, motor gelişim, dil gelişimi ve öz bakımdır. Cinsel gelişim net bir başlık altında gruplanmamış olsa da diğer gelişim alanlarından kopuk değildir. Bu nedenle Okul Öncesi Eğitim Programının içerisinde cinsel gelişim özelliklerinin incelenmesi alana katkı sağlayacaktır. Bu görüşten hareketle MEB, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı açıklama, gelişim özellikleri ve kazandırılması hedeflenen kazanım ve göstergeler bölümleri içerisinde cinsel gelişimin yerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Milli Eğitim Bakanlığı (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı içeriğinin incelenmesi amacı ile yapılan çalışma betimsel türdedir. Çalışmada veri toplama amacı ile doküman analizi yapılmıştır. Doküman analizi, amaçlanan araştırma konusu hakkında bilgileri içeren yazılı belgelerin analizini kapsamaktadır. Doküman analizi, araştırmanın amacına yönelik belirlenmiş kitapların, metinlerin, belgelerin içeriğinin çözümlenmesi ve bu çözümlemenin sayısallaştırılması olarak ifade edilmektedir (Karasar, 2012, s. 184). Bu yöntem beş aşamada gerçekleştirilmektedir. Bunlar, ilgili dokümanları bulma, özgünlüğün gözden geçirilmesi, dokümanların kavranması, verinin analizi ve bu verilerin kullanılmasıdır. Doküman analizi, okul öncesi eğitimde literatür ışığında cinsel gelişim ve cinsel eğitim kapsamı, amaçları (Çalışandemir, Bencik ve Artan, 2010; Deniz, 2012; Deniz ve Gözütok, 2016; Deniz ve Kesicioğlu, 2014; Özkızıklı ve Okutan, 2014; Senemoğlu, 1994) dikkate alınarak yapılmıştır. Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında, okul öncesi eğitiminin amaçları, okul öncesi eğitimin önemi, programın

tanıtımı, temel ilkeler, gelişim özellikleri, kazanım ve göstergeler, okul öncesi eğitimde planlanma ve uygulanma, değerlendirme bölümleri incelenmiştir. Programın incelenmesi her iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Cinsel gelişim ve eğitim içeriğine uygun olan, amaçlara hizmet eden ifadeler belirlenmiştir. Belirlenen bu ifadeler, sayfa numarası ile birlikte tablolarda sunulmuş ve tartışılmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında olabileceği düşünülen cinsel gelişim ve cinsel eğitim ile ilgili açıklamalar, gelişim özellikleri ve kazanım-göstergeler tablolarda sunularak tartışılmıştır.

Tablo 1. MEB, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitim İle İlgili Olabilecek Açıklamalar

Açıklamalar	
1	<i>“Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, sorumluluk, saygı, yardımlaşma, iş birliği, hoşgörü, dayanışma ve paylaşma gibi duygu ve davranışları geliştirilmelidir.”</i> (ss:11).
2	<i>“Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma ihtiyaçları olduğunda yetişkin desteği, rehberliği ve yetişkinin güven verici yakınlığı sağlanmalıdır.”</i> (ss:11).
3	<i>“Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir.”</i> (ss:11).
4	<i>“Çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, hayal güçleri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir.”</i> (ss:11).
5	<i>“Çocuklar dünyaya geldikleri ilk andan itibaren öğrenmek ve keşfetmek için büyük bir heves duyarlar, etkin bir şekilde çevrelerini keşfederler, iletişim kurmayı öğrenirler ve çevrelerinde gördüklerine yönelik fikirler oluşturmaya başlarlar.”</i> (ss:12).
6	<i>“Aile ortamındaki yakın, sıcak ve duyarlı ilişkiler aile içinde güvenli bir bağ oluşturur. Duyarlı ve ilgili bir ailede, çocuğun duygusal işaretleri doğru bir şekilde alınır; çocuğun ihtiyaçları uygun bir şekilde ve zamanında karşılanır.</i>

Çocuğun sosyal ilişkilerinde kendini güvende hissetmesi, gerekli becerileri kazanabilmesi aile üyeleri ile güvene dayalı sağlıklı ilişki kurabilmesinin bir sonucudur. Ebeveynlerden duyarlı, ilgili ve destekleyici bir bakım almak, çocuğun toplumsal yeterliliği, ilişkileri ve başarısı için gerekli olan özdeğer ve özyeterkinlik duygularının oluşması için uygun bir zemin yaratır.” (ss:13).

7 “Öğretmenin öğrenme ortamını; gelişimi destekleyici bir şekilde düzenlemesi, **çocuğu keşfetmeye isteklendirmek için belirli aralıklarla güncellemesi için fırsat eğitimine yer vermesi oldukça önemlidir.”(ss:14).**

8 “Program **gelişimsel, sarmal ve eklektik** özelliğe sahiptir.” (ss:14).

9 “Gereksinim duyulduğunda programda yer almayan gösterge öğretmen tarafından belirlenerek eğitim planına eklenebilir. Ancak bu tür düzenlemeler yapılırken gerekçelerin iyi belirlenmesine, eklenen gelişim göstergelerinin Türk Milli Eğitiminin amaçları, Okul Öncesi Eğitimin amaçları, programın eğitim felsefesi, amaçları ve özellikleriyle tutarlı olmasına, diğer kazanımlarla çatışmamasına özen gösterilmesi gerekmektedir.” (ss:14).

10 “**Keşfederek öğrenme önceliklidir” başlığı altında, program çocuğun çevresinde olanları fark etmesini, merak ettiği konulara ilişkin sorular sormasını, araştırmasını, keşfetmesini ve oynayarak öğrenmesini teşvik eder.”(ss:16).**

Tablo 1’de MEB, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında cinsel gelişim ve cinsel eğitim ile ilgili olabilecek açıklamalara yer verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, Okul Öncesi Eğitim Programında okul öncesi eğitimin temel ilkeleri başlığında “Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularının farkında olması desteklenmelidir.” (ss:11). “Çocuklar... aktif biçimde çevresinde olanları keşfeder, iletişim kurmayı öğrenir ve etrafında gördükleri hakkında fikir sahibi olmaya başlarlar.” (ss:12).

Ailenin öneminden bahsedilirken; “...Çocuğun toplumsal ilişkilerinde güvenli hissetmesi, ihtiyacı olan yetenekleri edinebilmesi, aile bireyleriyle güvenli ve nitelikli bir ilişki oluşturmasına zemin oluşturur. Ebeveynlerin çocukları destekleyici ve duyarlı bakımı, çocuğun başarısı ve sosyal ilişkileri için gerekli olan bazı duygularının oluşmasında uygun ortam oluşturur.” ifadelerine yer verilmektedir (ss:13).

Cinsel eğitim sadece üreme ile ilgili bilgileri içermez. Cinsel eğitim, üreme sağlığının yanı sıra kişiler arası ilişkiler, şefkat, yakınlık, vücut imajı, kendine güven, başkalarının

haklarına saygı, değer oluşturma, toplumsal cinsiyet gibi konularda tutum geliştirme, inanışlar ve davranışları içerir (Bulut vd., 2003). Ömür boyu süren cinsel gelişim ve cinsel eğitimden öncelikle aileler sorumludur. Ancak aileler bu konularda yanlış inanç ve uygulamalara sahip olabilmekte ya da çocuğa karşı doğru tutumu sergileyememekte ve cinsel eğitimden uzak durabilmektedir. Bu nedenle çocukluk yıllarında istendik bir cinsel gelişim geliştirmede okulların rolü önemlidir.

Okullarda çocukların eğitiminde öğrenim düzeyine uygun bir programın olması kadar öğretmenlerin gelişim alanlarına uygun donanımları, inançları ve yaklaşımları da etkili olmaktadır. Eğitimcilerin cinsel gelişim konusunda, çocukların ihtiyaçlarını bilmeleri ve bakış açılarını değiştirmeleri gerekmektedir (Özkızıklı ve Okutan, 2014). Öğretmenin eğitim ortamında çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak eğitim içeriği ve ortamlarında düzenlemeler yapabileceğine ve uygun koşullarda fırsat eğitimine yer verebileceği; “Öğretmenin, buldukları ortamı; gelişimi destekler bir biçimde düzenlemesi, çocuğu araştırmaya isteklendirmek için belli periyotlarla güncellemesi için fırsat eğitimine yer vermesi oldukça önemlidir.”(ss:14) ifadesi ile belirtilmektedir. “İhtiyaç duyulduğunda öğretmen, programda bulunmayan göstergeleri belirleyip eğitim planına ekleyebilir. Fakat bu eklemeler yapılırken sebeplerinin belirlenmesi, eklenen göstergelerin Milli Eğitimin hedefleri, Okul öncesi eğitiminin amaçları ve eğitim felsefesiyle tutarlı olmasına, programdaki başka kazanımlarla çakışmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir.” (ss:14). Bu yönüyle program, cinsel gelişim eksiklerinin tespit edilip eklenebilecek gösterge ve uygun etkinliklerin programa dâhil edilmesine fırsat tanımaktadır.

Tablo 2. MEB, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitim İle İlgili Olabilecek Gelişim Özellikleri

Gelişim Özellikleri	
1	<i>“Kendisini ilgilendiren sorulara uygun yanıtlar verir, duygularını ifade eder ve kendisi hakkında olumlu ifadeler kullanır, gerekli durumlarda izin ister/izin alır.”</i> (BG,ss:27).
2	<i>“Duygularını sözel olarak ifade eder.”</i> (DG,ss:24).
3	<i>“Kendisine söylenen vücut bölümlerini gösterir ve cinsiyetini söyler.”</i> (BG,ss:19)
4	<i>“Gereksinim duyduğunda düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarır ve tuvalet gereksinimini yardımla karşılar.”</i> (ÖB, ss:34)
5	<i>“Adını, soyadını ve yaşını söyler, başkalarının duygu durumlarına uygun tepkiler verir ve bir sorunu olduğu zaman yardım ister.”</i> (SDG, ss:27)
6	<i>“Duygularını belli eder, aldığı sorumluluğu yerine getirir, kendine güven duyar, kendini ifade etmede özgün yollar kullanır.”</i> (SDG, ss:27)
7	<i>“İnsan resmindeki eksik vücut bölümlerini çizer, bedeninin tüm parçalarının ismini söyler ve nesnelere arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt eder ve söyler.”</i> (BG,ss:19)
8	<i>“Kendi kendine giyinir, soyunur ve tehlike yaratacak durumlardan kaçınır.”</i> (ÖB, ss:34)

BG: Bilişsel gelişim, DG: Dil gelişimi, ÖB: Öz bakım, SDG: Sosyal-duygusal gelişim.

Tablo 2’de MEB, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında cinsel gelişim ve cinsel eğitim ile ilgili olabilecek gelişim özellikleri sunulmuştur. Programda, bilişsel gelişim alanında yer alan gelişim özellikleri sayısı 53, dil gelişim alanında yer alan gelişim özellikleri sayısı 60, sosyal ve duygusal gelişim alanında yer alan gelişim özellikleri sayısı 35, motor gelişim alanında yer alan gelişim özellikleri sayısı 60 ve öz bakım ile ilgili gelişim özelliklerinin sayısı 33’tür. Tabloda bu gelişim özellikleri içinde bilişsel gelişim alanı gelişim özelliklerinden üçünün, dil gelişim alanı gelişim özelliklerinden birinin, sosyal ve duygusal gelişim alanı gelişim özelliklerinden ikisinin ve öz bakım ile ilgili gelişim özelliklerinden ikisinin cinsel gelişim ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Bayhan ve Artan (2004), bireyin cinsel gelişimi için olumlu kişilik yapısı geliştirmesi, olumlu davranış biçim ve değer yargısı geliştirmesinin önemine değinmektedir. Bu düşünceyi MEB, Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan “Kendisi hakkında sorulan sorulara uygun cevaplar verir... ve kendisi hakkında olumlu ifadeler kullanır, ...”(BG, ss:27) bilişsel gelişim özelliği cinsel gelişimi de desteklemektedir. Çocuğun kendisi ile ilgili olumlu ifadeler kullanmasının olumlu kişilik yapısı geliştirmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Okul Öncesi Eğitim Programı, çocuklarda birçok yetenek ve yeterliliği geliştirmelidir. Bu becerilerden biri de çocuğun kendisinin farkında olması becerisidir (Dion & Berschied, 1974). “İnsan resmindeki eksik vücut bölümlerini çizer, bedeninin tüm parçalarının ismini söyler ve nesnelere karşılaştırarak farklılık ve benzerlikleri fark eder ve söyler.” (BG, ss:19); “Kendisine söylenen vücut bölümlerini gösterir ve cinsiyetini söyler.” (BG, ss:19);“Duygularını sözel olarak ifade eder.” (DG, ss: 24) gibi gelişim özellikleri bu becerinin kazandırılmasını desteklemektedir. Çocuğun kendi bedenini tanıması, kendisinin farkında olması cinsel gelişimine katkı sağlayan özelliklerdendir.

Senemoğlu (1994), okul öncesi öğretmenin önemli gördüğü bir görevi açıklarken küçük yaşlardan itibaren cinsel farklılıkların bilincinde olan çocuğun cinsel kimliğini oluşturmasına yardım etmesi gerektiğini belirtmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programında da “...cinsiyetini söyler.” (BG, ss: 19) gelişim özelliği çocuğun cinsel kimliğinin oluşmasına temel oluşturacak bir beceri olarak görülmektedir.

Öz bakım ile ilgili gelişim özelliklerinde yer alan “Gereksinim duyduğunda düğmesiz ve bağımsız giysileri yardımsız çıkarır.”(ÖB, ss: 34); “Kendi kendine giyinir, soyunur ve tehlike yaratacak durumlardan kaçınır.”(ÖB, ss: 34) gibi ifadeler çocuğun bağımsızlık becerisini destekleyebilmektedir. Çocuğun bir işi kendi başına yapabilmesi kendine güven duymasını ve olumlu kişilik yapısı oluşturmasına yardımcı olabilmektedir. Çocuğun kendine güven duyan ve bağımsız bir birey olarak yetişmesi ileriki hayatında cinsel gelişimine de yansıtacak temel beceriler olarak görülebilmektedir.

Tablo 3. MEB, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Cinsel Gelişim Ve Cinsel Eğitim İle İlgili Olabilecek Kazanım ve Göstergeler

Kazanım Ve Göstergeler	
1	Kazanım 8: <i>Nesnelerin özelliklerini karşılaştırır(Açıklama: Farklılık ve benzerlikleri karşılaştırması beklenir.)</i> (BG,ss:21)
2	Kazanım 1: <i>Kendisine ait özellikleri tanır. (Gösterge: Fiziksel özelliklerini ve duyuşsal özelliklerini söyler. Açıklama: Çocukların fiziksel özelliklerini; ilgi ve tercihleri gibi duyuşsal özelliklerini ifade edebilmeleri için fırsatlar yaratılmalıdır.)</i> (SDG,ss:28).
3	Kazanım 3: <i>Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.(Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün bir biçimde ifade eder.)</i> (SDG,ss:75).
4	Kazanım 5: <i>Bir olay ya da durumla ilgili olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir(Gösterge: Olumsuz duygularını sözel ifadeler kullanarak açıklar. Olumsuz duygularını davranışlarla gösterir.)</i> (SDG, ss:28).
5	Kazanım 8: <i>Farklılıklara saygı gösterir(Gösterge: Kendisinin farklı özelliklerini açıklar. Etkinlikte farklı özellikteki çocuklarla oynar.)</i> (SDG, ss:29).
6	Kazanım 10: <i>Sorumluluğunu yerine getirir(Gösterge: Üstlendiği sorumluluğu yapar.)</i> (SDG, ss:77).
7	Kazanım15: <i>Kendine güvenir(Açıklama: Çocuğun istemediği durumlarda kendi görüşlerini belirtmesine fırsat vermeye dikkat edilmelidir. Bu kazanımlar cinsel eğitimde “hayır diyebilme” durumunu destekleyen kazanımlar olarak gösterilebilir.)</i> (SDG, ss:30).
8	Kazanım 16: <i>Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar(Gösterge: Farklı rollere sahip kişiler olduğunu söyler.)</i> (SDG, ss:78).
9	Kazanım 1: <i>Bedeni ile ilgili temizlik kurallarını uygular(Gösterge: Tuvalet gereksinimine yönelik işleri yapar.)</i> (ÖB, ss:82).
10	Kazanım 7: <i>Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur(Gösterge: Tehlikeli olan durumlardan, kişilerden uzak durur. Herhangi bir tehlike ve kaza anında yardım ister. Açıklama: Tanımadığı kişilerin yanına gitmek, tanımadığı kişilerden yiyecek/içecek almak doğru değildir.)</i> (ÖB, ss:36).

Tablo 3’te MEB, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında cinsel gelişim ve cinsel eğitim ile ilgili olabilecek kazanım ve göstergeler yer almaktadır. MEB, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında bilişsel gelişim alanından 21 kazanım, dil gelişim alanından 12 kazanım, sosyal ve duygusal gelişim alanından 17 kazanım, motor gelişim alanından 5 kazanım ve öz bakım ile ilgili 8 kazanım bulunmaktadır. Tabloda bu kazanımlardan bilişsel gelişim alanından bir, sosyal ve duygusal gelişim alanından yedi kazanım ve öz bakım ile ilgili iki kazanımın cinsel gelişim ile ilgili olduğu görülmektedir.

Güngör Aytar ve diğerleri (2014), Okul Öncesi Eğitim Programı içeriğinde cinsel gelişimin genel olarak sosyal ve duygusal gelişim alanı altında incelendiğini söylemektedirler. Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanım ve göstergelere bakıldığında da cinsel gelişim ile ilişkili olan kazanımların çoğunun sosyal ve duygusal gelişim alanı altında yer aldığı görülmektedir. Bunlar tabloda da belirtildiği üzere, “Kazanım 1: Kendisiyle ilgili özellikleri açıklar. (Gösterge: Bedensel ve duyuşsal özelliklerini ifade eder. Açıklama: Çocukların fiziksel özelliklerini; istek ve ilgileri gibi duyuşsal özelliklerini söylemek için fırsatlar oluşturulmalıdır.)” (SDG, ss: 28), “Kazanım 3: Kendini özgün bir şekilde ifade eder.(Göstergeleri: Duygularını ve düşüncelerini yaratıcı bir biçimde açıklar.)” (SDG, ss: 75) gibi sosyal ve duygusal gelişim alanı altında yer alan bu kazanımların çocuğun kendini tanımasına yönelik olduğu söylenebilir. Çalışandemir ve diğerleri (2010), çalışmasında cinsel eğitimin, çocuğun kendi bedenini ve özelliklerini tanımasına ve kendine güvenmesine katkı sağladığını söylemektedir. Dolayısıyla programda çocuğun kendini tanımasına yönelik olan kazanımlar çocuğun cinsel gelişimini desteklemektedir.

Çocukların kendilerine güven duyması ileriki yaşantılarında girişimciliklerinin artmasına, daha kolay ilişkiler kurabilmelerine ve bu ilişkilerinde daha başarılı olmalarına katkı sağlamaktadır (Çalışandemir ve diğerleri 2010). Bu yönde kendine güvenli bireyler cinsel kimlik yönüyle de sağlıklı bireyler olabilmektedirler. Programda sosyal ve duygusal gelişim alanında yer alan “Kazanım15: Kendine güvenir (Açıklama: Çocuğun istemediği durumlarda kendi fikir ya da kararlarını açıklamasına fırsat vermeye özen gösterilmelidir. Bu kazanımlar cinsel eğitimde “hayır diyebilme” durumunu destekleyen kazanımlar olarak gösterilebilir.)”(SDG, ss: 30) kazanımı çocuğun kendine güven duymasını ve dolayısıyla cinsel gelişimini de desteklemektedir. Çocuğun kendine güven duymasının, kendi kararlarını verebilmesinin kişilik gelişimi açısından önemli olduğu söylenebilir. Böylece kendi kararlarını verebilen bireyler insan ilişkilerinde daha başarılı olabilmektedir.

Cinsel eğitim kazanımlarının hem bireysel hem de toplumsal yararları oldukça fazladır (Çalışandemir ve diğerleri, 2010). MEB, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında

çocuğun kendini tanıması, kendine güven duyması, toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevlerinin olduğunun farkına varması, bedeni ile ilgili bilgi sahibi olmasını destekleyen kazanımlar cinsel gelişimini desteklemektedir. Bireysel olarak çocuğun cinsel gelişimine yönelik olarak programda “Kazanım 1: Bedeni ile ilgili temizlik kurallarını uygular (Gösterge: Tuvalet ihtiyacının gerektirdiği işleri yapar.)” (ÖB, ss: 82) kazanımının yer aldığı söylenebilir. Çocuğun kendi bedeni ile ilgili temizlik kurallarını bilmesi cinsel gelişimine biyolojik olarak yarar sağlayacağı gibi çocukta psikolojik iyilik halini de sağlayabilecektir. Toplumsal yarara yönelik olarak programda “Kazanım 16: Sosyal yaşamda bireylerin rol ve görevlerinin farklı olduğunu söyler. (Gösterge: Toplum içinde bireylerin farklı rol ve görevlere sahip olduğunu ifade eder.)”(SDG, ss: 78) kazanımına yer verilmektedir. Çocuğun tehlikeli işlerden veya kişilerden kendini koruması, toplum içinde daha sağlıklı ilişkiler kurmasını ve ileriki yaşantısında karşılaşılabileceği uygunsuz teklif ve yaşantıların karşısında durabilmesini sağlayabilecektir. Programda yer alan “Kazanım 7: Tehlikeli durum ve kazalarda kendini korur (Gösterge: Tehlikeli olan durum ve kişilerden kaçınır. Olası bir tehlike sırasında yardım alır. Açıklama: Tanımadığı kişilere yaklaşmak, bu kişilerden yiyecek/içecek almak doğru değildir.) (ÖB, ss: 36). “ ve “Kazanım 5: Olay veya olgularla alakalı olumsuz tepkilerini gösterir. (Gösterge: Olumsuz düşüncelerini sözlü bir biçimde söyler ve davranışlarla gösterir.)” (SDG, ss:28) kazanımları bu düşüncüyü desteklemektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Okul Öncesi Eğitim Programı içinde yer alan kazanım ve göstergelere bakıldığında cinsel gelişim ile ilişkili olan kazanımların çoğunun sosyal ve duygusal gelişim alanı altında yer aldığı belirlenmiştir. MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında çocuğun kendini tanıması, kendine güven duyması, toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevlerinin olduğunun farkına varması, bedeni ile ilgili bilgi sahibi olmasını destekleyen kazanımlar çocuğun cinsel gelişimini desteklemektedir. Ayrıca program, tüm gelişim alanlarında olduğu gibi cinsel gelişimde de öğretmene, çocukların gelişim

özelliklerine uygun olarak farklı kazanım ve göstergeler belirleme ve etkinlik planlama konusunda, fırsat tanımaktadır. Bu durum ve öğretmenin bu konudaki eğitiminin çocukların potansiyellerine uygun geliştirilmesinde önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Sağlıklı bir cinsel gelişime sahip olmaları için çocuklara cinsel eğitim verilmelidir.

Cinsel eğitimin sağlanması ilk önce aile ve öğretmenlerin görevidir. Bu sebeple aileler ve öğretmenler bu konuda bilinçlendirilmelidir.

Okul öncesi eğitim programının gelişimsel ve esnek olma özelliğine dayanarak program, çocukların cinsel gelişimlerini destekleyebilecek kazanımlar ve göstergeler ile zenginleştirilmelidir.

Öğretmenler, sınıf içerisinde uygun materyalleri hazır bulundurarak cinsel eğitime olanak sağlamalıdır.

Çocukların yaş grubu özellikleri dikkate alınarak cinsellikle ilgili merak ettikleri ve sordukları tüm sorular ayıplanmadan cevaplanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Bulut, A., Cokar, M., Eylen, B., Akalın, A., Gürşimşek, I., Hamurcu, H., ... Ortaylı, N. (2003). *Öğretmen ve öğretmen adayları için cinsel sağlık eğitimi*. İstanbul: İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı.
- Çalışandemir, F., Bencik, S., ve Artan, İ. (2010). Çocukların cinsel eğitimi: geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim*, 33, 150.
- Deniz, Ü. ve Gözütok, A. (2016). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarının cinsel gelişim ve cinsel eğitim açısından incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 10(49),424-431.
- Deniz, Ü.(2012). *Okul öncesi dönemde cinsel kimlik gelişimi ve eğitim*. N. A.(Ed.), "Aile ve Çocuk" Prof. Dr. Mine Mangır'ın Anısına Kitabı (s. 21-23) içinde . Ankara: Ankara Üniversitesi Yayıncılık.
- Deniz, Ü. Kesicioğlu, O.S.. (2014). Sexuality-related questions of children in early childhood period and appropriate approaches. *Preschool Education In Turkey And In The World: A Theoretical And Empirical Perspective*. SOFIA: Kliment Ohridski University.
- Dion, K. ve Berschied, E. (1974). Physical attractiveness and peer perception. *Sociometry*, 37, 1-12.
- Güngör Aytar, A., Artan, İ. ve Boztepe, H. (Ed.). (2014). *Her yönüyle okul öncesi eğitim*. Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü-MEB (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*, Ankara.
- Özkızıklı, S., ve Okutan, N.Ş. (2014). *Bebeklik ve okul öncesi dönemde cinsel gelişim ve eğitim*. İ.A. (Ed.), *Her yönüyle okul öncesi eğitim cinsel gelişim ve eğitim* (s. 319-332) içinde. Ankara: Hedef Yayıncılık.
- San Bayhan, P. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlikleri Kazandırmalıdır?, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 21-30.

SUMMARY

Sexual development is generally seen as physiological and biological concept. Recently, this perception began to change and sexual development ceased to be biological concept. Sexuality continues from birth to death and it is an important part of the personality. Children are curious about everything regarding their and others' bodies. Cognitive development of children generates asking questions in order to recognize themselves. not leaving the question of children unanswered no matter what the content is and giving responses appropriate to their age without condemning form the basis of healthy dialogue that they will apply in their future life. Therefore, this period should be appreciated well and sexual education should be conducted in a healthy way. In the 2013 Preschool Education Program, it is also stated that children should be supported by their teachers in order to develop positive attitudes regarding learning and research. Although sexual development is not explicitly grouped in Preschool Education Program, it isn't detached from other development areas. Therefore the examination of the sexual development properties in Preschool Education Program will contribute to the field. Thus, it is aimed to examine the place of sexual development in terms of the statement and targeted acquisitions and indicators in the Preschool Education Program of Ministry of Education (2013).

This study is a descriptive type, carried out with a purpose to examine the Preschool Education Program. Document analysis was conducted to collect data in this study. Document analysis performs analysis of written materials containing information about the intended research topic. Document analysis is accomplished in five stages as accessing to documents, checking the authenticity, understanding the documents, and analyzing and using the data. In Preschool Education Program, the importance of preschool period, introduction of the program, the development characteristics, acquisitions and indicators sections were examined. Examination of the program was conducted by both researchers separately.

When it is looked to developmental characteristics in Preschool Education Program that may be related to sexual development and sexual education, three of in cognitive development area, one of in language development area, two of in social and emotional development area, and two of about self-care, are believed to be related with sexual development. Likewise, when it is looked to the acquisitions and indicators in Preschool Education Program, one acquisition from the cognitive development area, seven from the social and emotional development, and two from the self-care are determined to support features of sexual development. The allowance of the teacher to make adjustments in educational content and environment in accordance with the

characteristics of children's development and to include opportunity training under appropriate conditions in the learning environment, is indicated by phrase; "It is very important that teacher's arrangement in the learning environment, supporting the development, and to include the opportunity training that is updated periodically in order to inspire children to explore." "The indicator that doesn't take place in the program can be added to the training plan by the determination of teacher when it is needed." With this aspect, the program paves the way to identify sexual development deficiencies and to include indicators and appropriate events into the program.

When it is looked to the acquisition and indicators of preschool education program, it has been identified that most of the acquisitions associated with sexual development are in the social and emotional development area. In the Preschool Education Program, that support the recognition of themselves for the children, their self-confidence, the perception of different roles and duties of individuals in social life, the obtaining information about their body, supports sexual development children. Furthermore, as in all areas of development programs in the sexual development, the program also gives teacher the opportunity to identify different acquisitions and indicators and to plan events according to children's developmental properties. It has been reached that, this fact and the education of teacher on this issue are important in the development of children consistent with their potential.

